

JURISPRUDÈNCIA DEL TRIBUNAL CONSTITUCIONAL

Segon semestre 2018

Eva Pons Parera*

Agustí Pou Pujolràs**

Resum

El text recull les resolucions del Tribunal Constitucional que afecten els usos i els drets lingüístics i el règim jurídic de la llengua dictades durant el segon semestre de 2018.

Paraules clau: Tribunal Constitucional; jurisprudència; dret lingüístic; llengua oficial.

CONSTITUTIONAL COURT JURISPRUDENCE

Second half of 2018

Abstract

The text includes the rulings that affect the uses, the linguistic rights and the legal system of the language issued by the Spanish Constitutional Court during the second half of the year 2018.

Keywords: Spanish Constitutional Court; jurisprudence; Linguistic Law; official language.

* Eva Pons Parera, professora de dret constitucional de la Universitat de Barcelona. evapons@ub.edu

** Agustí Pou i Pujolràs, professor associat de filologia catalana de la Universitat de Barcelona. agustipou@ub.edu

Citació recomanada: Pons Parera, Eva, i Pou Pujolràs, Agustí. (2019). Jurisprudència del Tribunal Constitucional. Segon semestre 2018. *Revista de Llengua i Dret, Journal of Language and Law*, 71, 322-326. <https://doi.org/10.2436/rld.i71.2019.3313>

Durant el segon semestre de l'any 2018 el pronunciament del Tribunal Constitucional (TC) més rellevant és la STC 96/2018, de 19 de setembre, que desestima la impugnació del Reial decret que estableix el currículum bàsic de primària, en desplegament de la LOMQUE, pel que fa als ensenyaments lingüístics. També en l'àmbit educatiu, ressenyem les interlocutòries 95 i 96/2018, de 18 de setembre, que inadmeten dues qüestions d'inconstitucionalitat interposades pel Tribunal Superior de Justícia de la Comunitat Valenciana contra el Decret llei 3/2017, d'1 de setembre, del Consell, pel qual s'adopten mesures urgents per a l'aplicació, durant el curs 2017-2018, de projectes lingüístics de centre.

D'altres resolucions dictades durant el període inclouen referències tangencials a la qüestió lingüística o aborden —des d'una òptica força diversa— el tractament del patrimoni cultural.

Sense que mereixi una ressenya ulterior, fem esment de la [STC 141/2018, de 20 de desembre \(BOE núm. 22, de 25 de gener de 2019\)](#), que avala el “Pla Serra Húnter” de contractació de personal docent i investigador de les universitats catalanes, per les referències explícites a l'ús de l'anglès en els concursos de selecció (realització de les proves orals preferentment en llengua anglesa). El recurs d'inconstitucionalitat interposat per la defensora del poble, que al·legava raons formals —la no aptitud de la llei de pressupostos per regular aquesta qüestió— i la vulneració de l'autonomia universitària (art. 27.10 CE), indirectament plantejava la possible exclusió de la via funcional d'incorporació del personal universitari prevista per la legislació estatal (art. 48.4 de la Llei orgànica 6/2001, de 22 de desembre, d'universitats). El TC conclou que la disposició pressupostària “encuentra amparo en los objetivos generales de política educativa basados en el fomento de la excelencia e internacionalización de la universidad catalana”.

Tot i l'absència de referències lingüístiques directes, escau també fer un breu esment de la [STC 134/2018, de 13 de desembre \(BOE núm. 13, de 15 de gener de 2019\)](#), que enjudicia —i declara inconstitucionals— les previsions impugnades de la Llei balear 9/2017, de 3 d'agost, de regulació de les corregudes de toros i la protecció dels animals a les Illes Balears. L'enjudiciament de les condicions establertes per la Llei s'adreça a “valorar si determinan que la institución de la tauromaquia se convierta en una institución no reconocible y ajena a lo que constituye el patrimonio cultural en esta materia, cuya defensa se atribuye al Estado” (ex article 149.2 CE). Els quatre vots particulars critiquen, entre d'altres, l'ús que fa la Sentència de la doctrina de la “garantia institucional”, que comporta una protecció de la institució “corrida de toros moderna” més rígida i intensa que la que la mateixa jurisprudència constitucional atribueix a institucions dotades d'una garantia constitucional expressa (vot particular de María Luisa Balaguer i Fernando Valdés Dal-Ré); la referència constant a la STC 177/2016, de 20 d'octubre, que va dictar-se en relació amb la legislació prohibitiva de Catalunya (Juan Antonio Xiol i Cándido Conde-Pumpido), i, fins i tot, l'al·lusió en aquest terreny a la doctrina europea de les “raons imperioses d'interès general”, que s'ha aplicat a les mesures de protecció lingüística (Andrés Ollero).

[Interlocutòria del Tribunal Constitucional 95/2018, de 18 de setembre. Ple. Qüestió d'inconstitucionalitat.](#)

[Interlocutòria del Tribunal Constitucional 96/2018, de 18 de setembre. Ple. Qüestió d'inconstitucionalitat.](#)

El TC inadmet dues qüestions d'inconstitucionalitat plantejades per la Sala Contenciosa Administrativa del Tribunal Superior de Justícia de València (TSJV) en relació amb el Decret llei 3/2017, d'1 de setembre, del Consell, pel qual s'adopten mesures urgents per a l'aplicació, durant el curs 2017-2018, de projectes lingüístics de centre (DOGV de 5 de setembre de 2017).

Sobre els antecedents d'ambdues resolucions es pot consultar la crònica legislativa del País Valencià corresponent a la *Revista de Llengua i Dret* [núm. 68](#), pàg. 196-198, i [núm. 69](#), pàg. 231-232. Després de la suspensió judicial del Decret 9/2017, de 27 de gener, pel qual s'estableix el model lingüístic educatiu valencià i se'n regula l'aplicació als ensenyaments no universitaris de la Comunitat Valenciana (derogat pel posterior Decret 219/2017, de 29 de desembre), el Govern valencià va optar per aprovar el Decret llei 3/2017, ara qüestionat, i, de forma paral·lela, tramitar una llei que donés seguretat jurídica en aquesta situació. Es tracta de l'actual Llei 4/2018, de 21 de febrer, per la qual es regula i es promou el plurilingüisme en el sistema educatiu valencià, que va derogar el decret llei qüestionat.

Les dues entitats (Diputació Provincial d'Alacant i Asociación para la Defensa del Castellano en la Comunidad Valenciana), que van impugnar i obtenir de la Sala Contenciosa del TSJCV la suspensió del citat Decret 9/2017, de 27 de gener, van sol·licitar la interposició de qüestió d'inconstitucionalitat contra el Decret llei 3/2017, d'1 de setembre, amb l'argument que la norma tenia com a objectiu impedir el compliment de la mesura cautelar de suspensió del Decret. En aquell moment estava pendent el recurs de cassació interposat per la Generalitat Valenciana contra aquesta mesura cautelar. El Ministeri Fiscal, la Generalitat Valenciana i la Fundació Escola Valenciana es van oposar al plantejament de la qüestió d'inconstitucionalitat.

El TC inadmet les qüestions d'inconstitucionalitat perquè el TSJCV, amb les seves actuacions prèvies, ha incomplert els pressupòsits processals d'aquest procediment constitucional, com ja havia manifestat el Ministeri Fiscal. D'una banda, no es respecta el caràcter prejudicial de la qüestió d'inconstitucionalitat, en no haver paralitzat el judici *a quo* (art. 35.3 LOTC) i haver dictat sentència definitiva (Sentència TSJV 163/2018, de 25 de abril), en la qual el TSJCV aplica el Decret llei 3/2017 —si més no de manera implícita— per tal de descartar la pèrdua d'objecte del litigi principal contra el Decret 9/2017. I, d'altra banda, manca el judici d'aplicabilitat i de rellevància (art. 35.1 LOTC), atès que no s'argumenta en quina mesura incideix la possible inconstitucionalitat del decret llei en el compliment d'allò acordat en la interlocutòria de suspensió del decret. Les mancances detectades semblen apuntar un excés de zel de la Sala davant de disposicions de contingut normalitzador del valencià en l'ensenyament.

[Sentència del Tribunal Constitucional 96/2018, de 19 de setembre. Ple. Conflicte positiu de competència. Ponent: Encarnación Roca Trías. BOE núm. 247, de 12 d'octubre de 2018.](#)

Aquesta Sentència desestima el conflicte de competència plantejat pel Govern basc en relació amb diversos preceptes del Reial decret 126/2014, de 28 de febrer, que estableix el currículum bàsic de l'educació primària, en desplegament de la LOMQUE. Anteriorment, el País Basc havia interposat un recurs d'inconstitucionalitat contra aquesta Llei, en què només s'al·ludia genèricament a la qüestió lingüística (STC 68/2018, de 21 de juny, [Revista de Llengua i Dret núm. 70, pàg. 227-228](#)). Segons el Govern basc, l'actual Reial decret materialitza els riscos d'invasió competencial ja observables en la LOMQE i que es concreten, entre d'altres àmbits, en la ingerència estatal en la regulació de l'ensenyament de la llengua pròpia (per a una ampliació d'aquests aspectes, vegeu [Eva Pons, "La regulació lingüística de la LOMCE: i ara, la via legislativa", blog de la Revista de Llengua i Dret, 13 de març de 2014](#)).

La controvèrsia competencial, que pivota sobre la interpretació dels articles 149.1.30 CE i 16 EAPV, s'emmarca per la nova estructura del currículum que estableix l'article 6 LOE, i s'ordena al voltant de tres grups d'articles:

a) Pel que fa al bloc d'assignatures troncales (articles 3.1.a.1, 3.1.b.6, 4 i annex I i 12.4 del Reial decret) —que inclouen la llengua castellana i la primera llengua estrangera—, el Govern basc sosté que la competència estatal de caràcter bàsic hauria de permetre un espai real per a la regulació autonòmica de part dels continguts i, en relació amb aquests, per complementar els criteris d'avaluació d'aquest tipus de matèries. Per contra, el Reial decret limita la intervenció autonòmica d'establiment d'estàndards d'aprenentatge avaluable a les assignatures de lliure configuració autonòmica, i estableix com a referents únics de l'avaluació de final d'etapa els estàndards d'aprenentatge avaluable dels annexos I i II (matèries troncales i específiques).

En el FJ 3, el Tribunal Constitucional respon negativament a partir de la doctrina sobre la variabilitat de les bases en l'àmbit educatiu i de la mera remissió als precedents jurisprudencials que han declarat la constitucionalitat de les previsions de la LOMQUE que desplega el Reial decret qüestionat (STC 14/2018, 49/2018, 53/2018 i 68/2018, dictades en els recursos d'inconstitucionalitat plantejats per diverses comunitats autònomes, [Revista de Llengua i Dret núm. 70, pàg. 227-228](#)).

b) Pel que fa al bloc d'assignatures específiques (art. 3.1.a.2, 3.1.b.6 i 7, 5 i annex II al qual es remet, i 12.4), que destaca l'assignatura de segona llengua estrangera, la queixa competencial del Govern basc es refereix també a l'absència de marge per intervenir en la determinació dels criteris d'avaluació i els estàndards d'aprenentatge.

La resposta del TC en el FJ 4 és idèntica a la donada en el punt anterior.

c) El recurrent també destaca que l'avaluació de final de l'etapa d'educació primària s'ha d'ajustar al que és bàsic i, per tant, la comunitat autònoma no pot ser exclosa del contingut curricular sobre el qual versa la prova, ni es troba justificada l'atribució al Govern estatal per fixar les “característiques generals” d'aquestes proves (art. 12.4 RD).

La Sentència conclou, en el FJ 5, que la qüestió també ha estat examinada abans, i ho desestima.

d) En relació amb la “llengua cooficial”, el Govern basc argumenta que la competència estatal d'ordenació de la llengua en el sistema educatiu es limita al castellà —en la doble dimensió d'aprenentatge i d'ús com a instrument de comunicació educativa—, mentre que correspon a la comunitat autònoma determinar els criteris d'avaluació de la llengua pròpia, tot respectant l'estatus atribuït al castellà. Sobre aquesta base, es qüestiona l'incís de l'article 8, apartat quart, del Reial decret, relatiu a la inclusió de l'àrea de “llengua cooficial i literatura” en el bloc de lliure configuració autonòmica, on es precisa que aquesta àrea “recibirá un tratamiento análogo al del área Lengua Castellana y Literatura”. El recurrent considera que és a la comunitat autònoma “en ejercicio de su competencia exclusiva para regular la presencia del euskera, a quien corresponde determinar las medidas de política lingüística tendentes a corregir situaciones históricas de desequilibrio de una de las lenguas oficiales respecto de la otra”. I, amb el mateix argument, es qüestiona que, d'acord amb la disposició addicional cinquena, l'avaluació final de l'assignatura de “llengua cooficial i literatura” s'hagi de fer manera simultània a la resta de proves de les avaluacions finals, en considerar-ho un aspecte propi de l'execució autonòmica.

Només en relació amb aquests preceptes el FJ 6 desplega una breu argumentació, en què s'al·ludeix a la regulació lingüística de la nova disposició addicional 38a de la LOMQUE, en relació amb la doctrina sobre la igualtat de les dues llengües oficials de la STC 31/2010, que ja va aplicar la STC 15/2013, que va enjudiciar l'anterior currículum bàsic de primària. Malgrat la manca de connexió amb el precepte enjudiciat, se cita un extracte de les STC 87/1983 i 88/1983 (establiment d'horaris mínims), que deia que “el Estado en su conjunto (incluidas las Comunidades Autónomas) tiene el deber constitucional de asegurar el conocimiento tanto del castellano como de las lenguas propias de aquellas comunidades que tengan otra lengua como oficial. Una regulación de los horarios mínimos que no permita una enseñanza eficaz de ambas lenguas en esas comunidades incumpliría el artículo 3 de la Constitución” (STC 87/1983, de 27 de octubre, FJ 5, i 88/1983, de 27 de octubre, FJ 4). D'aquest bloc jurisprudencial, el TC n'extreu que “la demanda parte de una premisa que no puede sostenerse, conforme a la doctrina constitucional, como es que la Comunidad Autónoma es la única competente para regular la enseñanza de la lengua cooficial”. I, d'acord amb aquesta correcció interpretativa efectuada, nega l'existència de vulneració competencial en l'article 8.4 del Reial decret, en tant que previsió mínima “que se dirige a evitar situaciones de desigualdad en la enseñanza de las dos lenguas cooficiales, que es lo que sería inconstitucional en los términos de nuestra doctrina (STC 15/2013, FJ 4), otorgando a las Administraciones educativas un margen suficiente para que puedan prever enseñanzas específicas en relación a la lengua cooficial, dada su integración en el bloque de asignaturas de libre configuración autonómica. Así pues, al igual que sucedía en el caso examinado en la STC 212/2012, de 14 de noviembre, FJ 4, la norma aquí impugnada otorga a las administraciones educativas un margen suficiente «dentro del cual pueden prever enseñanzas específicas que respondan a su particularidad dentro del Estado autonómico», entre las cuales se cuenta, sin duda, la relativa a la lengua cooficial. Tampoco, por lo demás, corresponde a este Tribunal entrar a valorar cuestiones vinculadas a la programación didáctica de la impartición de las diferentes enseñanzas que componen el currículo de esta etapa educativa.”

Finalment, pel que fa a la disposició addicional cinquena, el TC afirma que la regulació de la prova relativa a la “llengua cooficial” s'integra en la competència estatal sobre l'avaluació final individual i en forma part, atès que se n'ha de garantir el caràcter únic (art. 21.1 LOE i art. 12.4 del Reial decret 126/2014), i considera que les competències autonòmiques són preservades per la possibilitat de les administracions educatives (autonòmiques) d'organitzar les proves i de determinar els estudiants exempts de ser avaluats de l'assignatura de “llengua cooficial i literatura”.

Per tant, la Sentència comentada confirma que la nova regulació dels aspectes curriculars a la LOMQUE obre la porta a l'expansió de les bases estatals, amb la consegüent limitació de les competències autonòmiques (vegeu, en aquest sentit, els dictàmens del Consell de Garanties Estatutàries [3/2014, de 28 de gener](#), i [4/2014, de 12 de febrer](#)), sense que això motivi cap retret competencial en seu constitucional.